

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo 30. januar 2017

Røde Kors høringsinnspill til NOU 2016:16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Røde Kors avgir med dette innspill til Barnevernslovutvalget utredning til ny barnevernlov. Vi vil hovedsakelig gi innspill på utredningen om "Barnevern og menneskerettighetene".

1. Grunnloven og Barnekonvensjonen gir rettighetsvern til alle barn som befinner seg på norsk territorium

Røde Kors vil berømme Barnevernslovutvalget for en meget utførlig redegjørelse av Norges menneskerettslige forpliktelser på barnefeltet. Det er gledelig å se at utvalget vil gi barn og unge i Norge rett til tiltak og tjenester etter ny barnevernlov. Utredningen i vedlegg 4 om "barnevern og menneskerettigheter" viser til de mer generelle rettighetene barn har i Norge etter Grunnloven og barnekonvensjonens bestemmelser, og skiller i så måte ikke mellom barnevernbarn og andre barn som oppholder seg på norsk territorium. Røde Kors mener derfor at forslaget ikke bare vil styrke barnevernbarns rettsstilling i Norge, men alle barn som oppholder seg på norsk territorium.

Røde Kors vil i det følgende vie oppmerksomheten til to grupper av barn som befinner seg på norsk territorium, men som vi opplever likevel ikke får tilstrekkelig oppmerksomhet. Disse gruppene har et betydelig behov for omsorg og beskyttelse og Røde Kors er bekymret for deres fremtidige helse og livskvalitet. Den første gruppen er enslige mindreårige asylsøkere og den andre gruppen er barn uten lovlig oppholdstillatelse.

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Grønland, 0133 N-Oslo
besøk: Hausmannsgt. 7, OSLO
Fakturering: Norges Røde Kors,
Postboks 2967, 7438 Trondheim

Tlf: +47 05003
Faks: +47 22054040
Web: www.redcross.no
E-post: post@redcross.no

Bank: 8200 01 76318
Post: 0809 50 90444
Org.nr: 864 139 442

 International
Federation of
Red Cross and Red
Crescent Societies

2. Enslige mindreårige asylsøkere

Den 1. november 2016 ga Røde Kors innspill på departementets forslag om en egen lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere som innebar å ta enslige mindreårige asylsøkere ut av barnevernloven. Røde Kors stilte seg kritiske til dette forslaget i vårt høringssvar av 1. november 2016, fordi vi mener det vil svekke omsorgstilbudet til denne gruppen. Når utvalget nå foreslår en ny barnevernlov som går langt i å styrke og trygger barns rettsstilling i Norge, mener vi det er riktig å innrømme enslige mindreårige asylsøkere de samme rettighetene.

Som utvalget trekker frem så gir Grunnloven § 104 barn rett til respekt for sitt menneskeverd og vern om sin personlige integritet. Bestemmelsene tydeliggjør også at alle avgjørelser og handlinger som berører barn skal ivareta hensynet til barnets beste.

Røde Kors vil minne om at også enslige mindreårige asylsøkere som befinner seg på norsk territorium har det samme grunnlovsvernet som ethvert annet norsk barn, og har i henhold til barnekonvensjonen, krav på likebehandling. Det er departementet som har hovedansvaret for å sørge for denne likebehandlingen og vi vil her vise til sikringsplikten som følger av både Grunnlovens § 92 og barnekonvensjonens artikkel 4. I innspill til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige uttalte blant annet Røde Kors at:

"Enslige mindreårige asylsøkere er først og fremst barn, med behov for omsorg som andre barn. Røde Kors mener det blir svært uheldig å avgrense enslige mindreårige asylsøkere fra andre barn med norsk statsborgerskap. Dette juridiske skille skaper et inntrykk av at omsorgsbehovet mellom de ulike gruppene av barn er forskjellig. Røde Kors mener at dette er feil og at skillet blir kunstig. Departementet har et ansvar for å likebehandle barn samt forbygge diskriminering og stigmatisering av enslige mindreårige asylsøkere. Kvaliteten på omsorgen til enslige mindreårige asylsøkere bør derfor ikke svekkes ved å innta denne gruppen i en egen lov. Enslige mindreårige bør fortsatt være omfattet av barnevernsloven og dermed underlagt barnevernet som er rette offentlig myndighet for å sikre omsorgen for disse barna."

Selv om departementet har foreslått å ta enslige mindreårige asylsøkere ut av ny barnevernlov, vil Røde Kors minne om at denne gruppen har det samme rettsvern som ethvert annet norsk barn. Forbudet mot diskriminering inntreffer også for denne gruppen. Det innebærer blant annet at Barnekomiteens Generell kommentar nr. 14 knyttet til barnets beste vurderinger som departementet selv henviser til i sitt forslag, også vil gjelde fullt ut for handlinger og beslutninger vedrørende enslige mindreårige asylsøkere. Det vises blant annet til at det skal tas hensyn til

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Gronland, 0133 N-Oslo
besøk: Hausmannsgt. 7, OSLO
Fakturering: Norges Røde Kors,
Postboks 2967, 7438 Trondheim

Tlf: +47 05003
Faks: +47 22054040
Web: www.redcross.no
E-post: post@redcross.no

Bank: 8200 01 76318
Post: 0809 50 90444
Org.nr: 864 139 442

 International
Federation of
Red Cross and Red
Crescent Societies

barnets synspunkter, barnets identitet (herunder kjønn, seksuell legning, nasjonal opprinnelse, religion og livssyn, kulturell identitet og personlighet), bevaring av familiemiljø og opprettholdelse av relasjoner, omsorg, beskyttelse og sikkerhet for barnet, barnets særlige sårbarhet, barnets rett til helse og retten til utdanning. Hensynet til barnets beste er også Grunnlovsfestet i § 104 annet ledd.

Røde Kors støtter en slik uttalelse og understreker i denne sammenheng at det er departementet sitt ansvar å sørge for at alle barn som befinner seg på norsk territorium møter respekt for sitt menneskeverd og får et vern om sin personlige integritet.

3. Papirløse barn i Norge

Røde Kors har jobbet i mange år med å bedre den humanitære situasjonen til barn som oppholder seg ulovlig i Norge. Røde Kors er en upartisk humanitær organisasjon og tar derfor ikke stilling til personen eller gruppens rettslige status, men vurderer kun behovet for hjelp. Denne grunntanken skal også være retningsgivende for sosiallovgivningen i Norge og utgjør det klare utgangspunktet for stønad til livsopphold og akutthjelp. Sosialkontorene skal ikke legge avgjørende vekt på årsaken til hjelpebehovet, men kun vurdere behovet for økonomisk sosialhjelp. Til tross for dette, blir barn uten lovlig opphold i Norge ekskludert fra det sikkerhetsnettet sosiallovgivningen er ment å skulle gi.

Når Barnevernslovutvalget nå fremmer forslag til ny barnevernlov som rettighetsfester barnekonvensjonen, er det helt nødvendig å trekke frem at barn uten lovlig opphold har det samme rettighetsvernet som ethvert annet norsk barn.

I utredningen til barnevernslovutvalget i vedlegg 4 står det uttrykkelig at "for barn er omsorg helt avgjørende for deres selvutfoldelse. Som bakgrunn for å gi barn et særskilt integritetsvern pekte Lønning-utvalget på barns sårbarhet og avhengighet av voksenpersoner, og at det "gjør dem særlig utsatt for blant annet utnyttelse, vold, mishandling og omsorgssvikt". Når vi så vet dette er det svært betenkelig at departementet overhode ikke vurderer hensynet til barnets beste, og hvorvidt barn som oppholder seg ulovlig i Norge bør omfattes av ny barnevernlov.

Røde Kors drifter i dag Helsesenteret for papirløse migranter sammen med Kirkens Bymisjon. I 2015 hadde senteret 15 260 konsultasjoner innen psykisk og somatisk behandling og tannpleie. Psykisk konsultasjon utføres av psykiatrisk sykepleier, psykolog eller psykiater og somatisk konsultasjon utføres av lege, sykepleier, jordmor eller fysioterapeut. I 2015 registrerte senteret 15 nye barn, de fleste av dem er under eller i barneskolealder. Noen av barna er født i Norge.¹

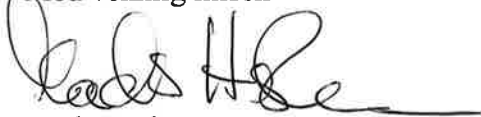
¹ Årsrapport 2015 om det skjulte helsebehovet s. 7
Norges Røde Kors

Når det gjelder barn som oppholder seg ulovlig i Norge og deres mulighet til å få helsehjelp så er det regulert i en egen forskrift. I forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 4 står det blant annet at barn som oppholder seg ulovlig i riket har krav på helse- og omsorgstjenester fra kommunen etter pasient- og nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, med "mindre hensynet til barnet tilsier at hjelpen ikke skal ytes."

Røde Kors har ved flere anledninger uttalt at denne bestemmelsen er i strid med barnekonvensjonen, da det aldri vil være av hensyn til et barn å ikke få den helsehjelpen det trenger. Når lovutvalget nå foreslår en ny barnevernlov som tydelig rettighetsfester barns rett til omsorg i Norge, er det viktig at vi ikke glemmer barn som oppholder seg ulovlig i landet. Som det fremgår av utredningen i vedlegg 4 inneholder retten til omsorg etter barnekonvensjonen blant annet at det skal "tilrettelegges og sørges for barnets rett til liv utvikling, verdighet og integritet. Dette innebærer at ivaretagelse av barns fysiske og psykiske behov blir sentralt. Etter BK er foreldrene tillat et omsorgsansvar som de ikke skal utøve utfra egne interesser, men med det formål å sikre barna et grunnlag for utvikling av eget liv, jf. BK artikkel 18 nr.1".

Røde Kors mener at retten til nødvendig helsehjelp er en livsviktig rettighet som sikrer barns fysiske og psykiske behov, og at det ikke er anledning til å forskjellsbehandle barn på grunn av deres juridiske status. Praksisen i dag er slik at siden barn som oppholder seg ulovlig i Norge ikke har krav på fastlege, får de heller ikke den medisinske vurderingen de har krav på av en lege. Men får kun hjelp dersom det blir helt akutt og de kan henvende seg til Legevakten. Dette er en uholdbar situasjon. Siden utvalget har det overordnede ansvaret for alle barn som befinner seg på norsk territorium, mener Røde Kors at utvalget også har et ansvar for å sikre at barn uten lovlig opphold får en forsvarlig omsorg. Barnevernslovutvalget bør derfor vurdere hvorvidt barn uten lovlig opphold bør omfattes av ny barnevernlov. Samtidig mener Røde Kors at utvalget bør fremme forslag om å endre forskriften om rett til helse- og omsorgstjenester slik at barn uten lovlig opphold får rett på fastlege, samt påpeke at det aldri vil være av hensynet til barnet å ikke gi nødvendig helsehjelp.

Med vennlig hilsen

Mads Harlem

Leder i Politikk- og folkerettseksjonen

Charlotte Bayegan-Harlem

Juridisk seniorrådgiver

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Gronland, 0133 N-Oslo
besøk: Hausmannsgt. 7, OSLO
Fakturering: Norges Røde Kors,
Postboks 2967, 7438 Trondheim

Tlf: +47 05003
Faks: +47 22054040
Web: www.redcross.no
E-post: post@redcross.no

Bank: 8200 01 76318
Post: 0809 50 90444
Org.nr: 864 139 442

 International
Federation of
Red Cross and Red
Crescent Societies